

BELÇİKA'DA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ VE SORUNLARI*

Vedat EKMEKÇİ

Doktora Öğrencisi, Erciyes Üniversitesi Ersem Okutman

vedate64@hotmail.com

ÖZET

Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET), üye ülkelere göçmen işçilerin çocuklarının ihtiyaçlarını karşılayacak bir eğitim vermelerini telkin eden 25 Temmuz 1977 tarihli yönergesini yayımlamıştır. Bu yönerge kapsamında Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı, yurttaşlarımızın çocuklarına Türkçe ve Türk kültürü öğretimi yapmak amacıyla her sene Türklerin yoğun yaşadığı yerlere Türkçe ve Türk kültürü öğretmenleri göndermektedir. Bu araştırmanın amacı, 1961 yılıyla başlayan ve 1964 yılında imzalanan işgücü anlaşmasının ardından yoğun bir şekilde Belçika'ya gelen ve buraya yerleşen soydaşlarımızın çocuklarına verilen Türkçe öğretiminin durumunu belirlemek ve Türkçe öğretimi veren öğretmenlerimizin problemlerinin tespitini yapmaktır. Görüşme için araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme soruları, 5 kişilik ön deneme grubuna yöneltilmiş ve alınan cevaplar doğrultusunda, görüşme formu sorularına son şekli verilmiştir. Öğretmenlere görüşme formu soruları yöneltilmiş ve elde edilen veriler, nitel veri çözümleme tekniklerinden içerik analizi tekniği kullanılarak, kodlamalarla temalandırılmış ve temalara anlam vererek yorumlanmıştır.

Anahtar sözcükler: *Ana dili, İki dillilik, Belçika, Türkçe ve Türk Kültür Öğretmenleri.*

ABSTRACT

Republic of Turkey Ministry of National Education send directive European Economic Community (1977) , in order to make teaching the children of our citizens to Turkish and Turkish culture especially densely inhabited places every year. The purpose of this research is beginning after 1961 and then the labor agreement signed in 1964. In this date intensive Turkish population came from the Turkey to Belgium and settled here. Aim of this research is determine the status of the Turkish teaching to their children and make the determination of the Turkish education situation and teachers problems who came from Turkey to teaching Turkish and Turkish culture lesson. Interview, was made with teachers and teaching situation was observed by researcher talked with the teachers according to form questions after resulting this data was used content analysis of qualitative data analysis techniques. In this analysis themes and codes were constituted then which were explained.

Keywords: *Mother Tongue, Bilingualism, Belgium, Turkish and Turkish Culture Teachers.*

* Belçika'da Türkçe Öğretimi ve Karşılaşılan Temel Sorunlar, Vedat EKMEKÇİ, 2012" adlı Yüksek Lisans tezinden yararlanılmıştır.

1. GİRİŞ

Dilin çok karmaşık kendine özgü ses yapısı vardır. Dünya üzerindeki her dilin tonlaması ve ses yapısı farklıdır. “Dil anlam ve ses öğelerinden oluşan dizgesel bir yapıya sahiptir.”(Karadüz, 2008: 432).

Ana dili, kültürün en önemli taşıyıcısıdır. Milletlerin bütün bir birikimi olan kültürü taşıyan geçmişten günümüze uzanan bir yoldur. Bu yol bir toplumu diğer toplumlardan farklılaştırır ve toplumsal aidiyeti oluşturur. Dilin kaderi toplumun kaderidir. “Bir İngiliz, İngilizce olduğu için vardır. Bir Ermeni, Ermenice olduğu için vardır. Bugün Sümerce konuşulup yazılmadığı için bir Sümer’in varlığından söz edilemez. Her ulus dili sayesinde vardır. Bu bağlamda ana dili eğitimi ve öğretimi, bir dersin ya da bir eğitim-öğretim etkinliğinin ötesinde bir konudur. Bu durum; ana dilini, özel, vazgeçilmez, ulusal güvenliğe denk stratejik bir değer hâline getirmektedir.”(Yapıcı ve Demir, 2007: 178-179).

Kültürün, ana diliyle devam eden tekâmülü ana dilinin tahribiyle bozulur. Bu zararlı sürecin sürmesiyle bir milletin bütün varlığı olan kültür yok olur. Bu da geçmişten günümüze insanların ömürleriyle şekillendirdiği, ömürlerinin bittiği ama dil sayesinde yaşayan algılarının, edinimlerinin, zenginliklerinin bir anda yok olması demektir. “Ana dili; başlangıçta anneden ve yakın aile çevresinden, daha sonra da çevreden öğrenilen, insanın şuuraltına inen ve toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dildir. Bu sebeple de dil, mana ile his ve hayali de kaynaştırmış, bütünleştirmiş bir sembol durumundadır. Bu sembollerin tahribi, imhası veya bunun yerine birtakım sembollerin konulması, milli birliğin ve kültürün de tehlikeye düşmesi demektir.” (Güzel, 1985: 4; Akt. Güzel, 2010: 26).

Ana dili fertlerin varoluşu açısından da son derece önemli bir görev üstlenir. Kişi, en iyi kendini ana diliyle ifade edebilir. Beynimizde düşündüklerimizi başkası için görüntülemek, onları başkalarına aktarmak dil sayesinde mümkün olacaktır. İnsan anlatabildiği ölçüde anlaşılacaktır. Bireyin ana dilini öğrenmesi yemek yemek, su içmek gibi hayati bir ihtiyaçtır. Bu sebeple ana dil öğrenimi ve öğretimi son derece önemli bir meseledir. Ana dil bireyin diğer insanlardan farklılığını vurgular. Onun künyesidir âdeta. Hayata dair algıları, değerleri ana diliyle belirginleşir. Ana dili sayesinde aidiyet duygusu oluşur. Ana dilin tahribi veya baskın bir dilin etkisiyle zayıflaması bireyi ait olduğu toplumdaki uzaklaştırır. “Ana dili gelişmeyen bir bireyin, çok dillilik ve çok kültürlülük akımının etkisiyle kendine ve sosyal çevresine yabancılaşma tehlikesi vardır. Bir çocuk, ancak ilişki kurduğu kişilerle olan ilişkisi sayesinde kullandığı dili öğrenir.” (Çakır, 2002: 46).

Ana dilini öğrenme ve öğretme sürecinin en önemli taşıyıcısı öğretmenlerdir. Bu çabanın öncüleri olan öğretmenler, ana dilin öğretilmesi açısından son derece hassas bir konumdadırlar. Avrupa’da Türkçe öğretimi farklı birimlerde birçok yaş grubuna yönelik olarak yürütülmektedir. Bu öğretim faaliyeti uzun süreli ve kapsamlı bir süreci içermektedir. Bu süreç içerisinde öğretmenler birçok sorunla karşılaşmaktadırlar. Bu sorunlar eğitim öğretimin niteliğini doğrudan etkilemektedir. “Türkçe ve Türk kültürü eğitimine ilişkin sorunlar düşündürücüdür.” (Özsınmaz, 2008, Akt. Doğan, 2008: 314).

Belçika Batı Avrupa’da yer alan bir ülkedir. “Belçika; Batı Avrupa’nın kuzeyinde, Hollanda, Almanya, Lüksemburg ve Fransa ile çevrili, 31000 kilometre karelik küçük bir kraliyettir. Üç yönetim bölgesinin

federasyonundan oluşan bu ülke, 1830'dan bu yana parlamenter sistemle yönetilmektedir. Ana dilleri Hollandaca, Fransızca ve Almancadır.” (Manço, 2000: 1).

Yönetim modeli anayasal monarşidir. Üç ayrı bölgeden oluşmaktadır. Bu bölgeler Fransız, Alman ve Flaman toplumlarından oluşmaktadır. “1830’da kurulan Belçika, anayasal bir monarşi (krallık) ile yönetilen üniter bir devlettir. Ülke Felemenk, Wallon ve Brüksel olmak üzere üç bölgeye ayrılmıştır. Brüksel hem Belçika’nın hem de Avrupa Birliği’nin başkentidir. Belçika halkı; Felemenkler, Fransızca dilli topluluk, Alman dilli topluluk olmak üzere üç topluluktan oluşmuştur. Bu toplumsal yapı dil bakımından Felemenk dili, Fransız dili, Alman dili, Fransızca- Felemenkçe dil (bilingual/iki dilli).” (Kasapçopur, 2007: 20).

2. YÖNTEM

Bu bölümde; Araştırmanın Modeli, Çalışma Grubu/Katılımcılar, Veri Toplama Araçları ve Verilerin Elde Edilmesi, Görüşme Formunun Geliştirilip Uygulanması, Gözlem Formunun Geliştirilip Uygulanması ve Verilerin Analizi (Çözümlemesi) başlıkları altında bilgiler verilmektedir.

2.1 Araştırmanın Modeli

Öğretmenlerin görüşlerine göre Belçika’daki Türkçe öğretiminin durumunu ve karşılaşılan temel sorunları tespit ederek çözüm önerilerinde bulunmak için nitel araştırma yaklaşımında gözlem ve görüşme yöntemleri kullanılmıştır.

“Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olaylarının doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanmaktadır. Bir başka deyişle nitel araştırma kuram oluşturmayı temel alan bir anlayışla sosyal olguları bağlı buldukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşımdır.” (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 39- 40).

2.2 Çalışma Grubu/Katılımcılar

Araştırmanın çalışma grubunu, Belçika’da Millî Eğitim Bakanlığı Brüksel Eğitim Müşavirliği’ne bağlı dernek, okul ve üniversitelerde 2011 - 2012 eğitim öğretim yılında görev yapan 25 Türkçe öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma grubu belirlenirken bölgeleri (Valon, Flaman, Brüksel), kurumları (dernek, okul, üniversite), branşları, çalışma süreleri farklı öğretmenler tercih edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerle ilgili kişisel bilgiler aşağıda yer almaktadır. Araştırma kapsamında öğretmenlere çalıştıkları yerlere dair bilgi edinmek amacıyla kapalı uçlu sorular sorulmuştur. Öğretmenler cinsiyetlerine göre: 7 kadın 18 erkek olmak üzere toplam 25 kişidir. Eğitim verilen okul türlerine göre: 15 öğretmenin dernek ve okullarda çalıştığı, 4 öğretmenin yalnızca okullarda görev yaptığı, 3 öğretmenin üniversitede çalıştığı, 2 öğretmenin yalnızca dernekte çalıştığı sonucuna ulaşılmıştır.

2.3 Veri Toplama Araçları ve Verilerin Elde Edilmesi

Araştırmanın geçerlik ve güvenilirlik niteliği kazanması için çoklu veri toplama yaklaşımı benimsenmiştir. Bu bakımdan araştırmada veriler, nitel araştırmada en yaygın kullanılan görüşme ve gözlem yoluyla veri toplama teknikleri kullanılarak elde edilmiştir.

2.4 Verilerin Çözümlemesi

Araştırma; alan araştırması, öğretim hizmetini veren kişilerin veri kaynağını oluşturduğu yöntem çerçevesinde öğretmenlerle yapılan görüşmede alınan cevapların kodlanıp temalandırılması ve yorumlanmasına (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 228) dayanmaktadır. Veriler, nitel araştırmada veri toplama yöntemleri (görüşme, gözlem) kullanılarak elde edilmiştir. Görüşme ve gözlem yoluyla elde edilen verilerin analizi (içerik analizi) yapılırken kodlama tekniğinden yararlanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde yorumlama tekniğinden yararlanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 222). Metinler üzerine kodlama ve temalandırma yapılarak ilgili notlar düşülmüş, ardından kod ve temalardan hareketle tanımlama ve yorumlamalar yapılmıştır. Elde edilen veriler görüşme sorularında olduğu gibi kodlama, temalandırma, analiz ve bunları yorumlama biçiminde yapılmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde görüşme ve gözlem formundan elde edilen veriler incelemeye tâbi tutulmuş, analiz sonucunda elde edilen bulgular verilmiştir.

3.1 Görüşme Sorularıyla Elde Edilen Cevaplara Nitel Yaklaşımla İçerik Analizi (Kodlayarak Temalandırma)

Nitel Veriler: Verinin işlenmesi ve kodlama

A1, A2, A3... Araştırmacı öğretmenin soruları:

Ö1, 2, 3, 4... Görüşüne başvurulmuş kaynak kişiler(Türkçe ve Türk Kültür öğretmenleri)

[1], [2], [3]... Kayda değer cevaplar(kelime, cümle ya da paragrafın numarası)

Tablo 1: Sınıfın Sosyal Ortam Özellikleri

A1: Derslerinizi işlediğiniz sınıflardaki ortamın sosyal boyutu hakkında bilgi verebilir misiniz? Ö1, 6, 7, 8, 12, 13, 16,17, 19: Türkçeyi zaten biliyoruz fikrinden ötürü derse olan ilgi istenenin altında. [1]	Öğrenci DUYUŞSAL İlgi
Ö3, 4, 11, 14, 18, 21, 23: Gün boyu tüm enerjisini derse vermiş öğrencinin saat 15.00'dan sonra dersten kopması ve not kaygısının olmaması motivasyonsuzluk getirmekte. [2]	Motivasyon

Ö1, 13, 14, 15, 18, 20, 23, 24: Öğrenciler, öğretmenini öğretmenden ziyade daha yakın ve daha rahat davranabileceği bir aile büyüğü olarak görüyor. [3]	DAVRANIŞSAL Samimi Davranışlar
Ö1, 8, 9, 11, 12, 17, 22: Türkiye’de olmayacak bazı öğrenci davranışları(ayağını başka sandalyeye uzatma, şapka takma...) beni şaşırtıyor. [4]	Tutum Farklılıkları
Ö8: Yakın çevrede gördükleri şiddeti okula yansıtabilmektedirler, sıkı sosyal kontrol bulunmakta bu da içe kapanıklığı getirmekte. [5]	Şiddet ve İçe Kapanıklık
Ö9, 15, 17: Sürekli onları eğlendirmem, ilgilerini uyanık tutmam gerekiyor. [6]	Öğretmen Öğrenciye yönelik

3.2 Ders Kitapları hakkındaki Görüşler ve Ek Materyal Kullanımı

Tablo 2: Ders Kitapları hakkındaki Görüşler ve Ek Materyal Kullanımı

A2. Derslerinizde kullandığımız ders kitapları hakkında görüşleriniz nelerdir, kitapların dışında ne tür materyaller kullanılmaktadır?	İçerik
Ö1, 5, 7, 8, 11, 16: 1-3 sınıflar için hazırlanan kitaplar diğer seviye ders kitaplarına nazaran daha kullanışlı ve daha etkili kullanılmaktadır. [1]	1-3 SINIFLAR Ders Kitaplarının Kullanımı
Ö6, 11, 14, 17, 18, 19, 20, 23, 24: Öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyesinin çok üstünde olduğunu düşünüyorum. [2]	ÜST SINIFLAR Seviyeye uygunluk
Ö1, 4, 7, 18, 19, 23: Gerek metinler, gerekse bazı etkinlikler öğrencilere sıkıcı gelmektedir. [3]	Öğrenci İlgisi
Ö1, 4, 5, 14, 16, 17, 18, 22, 23: Üst sınıflara kitapların dili ağır gelmektedir. [4]	Kullanılan Dil
Ö3, 9, 12, 13, 21, 22: Ders kitapları ve çalışma kitapları içerik bakımından yetersiz. [5]	İçerik
Ö5, 11, 12, 22, 24: Şüphesiz şuanda kullandığımız ders kitapları hiç olmamasından daha iyi. [6]	Genel Mevcut Durum
Ö9, 12: Birkaç sınıfın öğrencilerine aynı kitabın hazırlanması doğru değil. [7]	Sınıfsal gruplama
Ö1,2, 3,..., 23: Kitaplarla yetinmiyorum, ek materyal(fotokopi, kitap, cd...) kullanıyorum.[8]	Kitapların yeterliliği

3.3 Dil Becerilerinde Ölçme ve Değerlendirme Uygulamaları

Tablo 3: Dil Becerilerinde Ölçme ve Değerlendirme Uygulamaları

A4. Öğrencilerinizin temel dil becerilerindeki başarılarının belirlenmesinde gerçekleştirilen ölçme ve değerlendirme uygulamaları nelerdir?	Süreç Temelli
Ö6, 7, 9, 10, 11, 15, 16, 18, 23, 24: Yıl boyunca yaptığım gözlemlere göre. [1]	Süreç Değerlendirme

Ö3, 5, 10, 13, 15, 18, 23: Sınıf içi performansı ve derse katılımına bakmaktayım.	Performans, katılım
Uygulama Sonuçları	
Ö12, 15: Proje ve ödevler etkili oluyor. [3]	Proje ve ödevler
Ö1, 5, 8, 9, 11, 13,14, 17, 21, 22: Yıl içindeki test ve etkinlik sonuçlarına bakıyorum. [4]	Test ve etkinlik sonuçları
Ö3, 5, 22: Soru sorduğumda aldığım cevaplar.[5]	Soru ve cevaplar
Ö12, 13, 14, 15, 17, 21: Yazılı ve sözlü yapıyorum. [6]	Yazılı ve sözlü yoklama
Ö11, 8, 14, 18, 19, 21: Okumalarına da bakarak değerlendirme yapıyorum. [7]	Okuma düzeyi
Diğer	
Ö11: Öğrencinin 23 Nisan ve diğer bayramlara katılımını dikkate alıyorum.[8]	Bayramlara Katılım

3.4 Türkçe ve Türk Kültürü Dersi İşlenirken Karşılaşılan Sorunlar

Tablo 4: Türkçe ve Türk Kültürü Dersi İşlenirken Karşılaşılan Sorunlar

A5. Belçika’da Türkçe ve Türk kültürü dersi uygulamaları çerçevesinde karşılaşılan sorunlardan bahsedebilir misiniz?	Dernekler
Ö1, 5, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 16, 18, 21, 22, 23, 24: Derneklerdeki ortam ders işlemeye uygun değil. [1]	Fiziki ortam
Ö1, 7, 9, 10, 13, 19, 22,24: Dernek başkanları sorunlara karşı duyarsız. [2]	Dernek başkanlarının tutumları
Okullar	
Ö1, 6, 8, 10, 12, 22, 23, 24: Okullarda öğretmen ve idarecilerin bize yaklaşımları olumsuz. [3]	Olumsuz tutum
Ö5, 8, 11, 12, 16, 18, 22, 23: Okuldan çıkan öğrenciler yorgun. [4]	Dersin saati
Ö8, 11, 16, 19: Not vermenin olmayışı en büyük sorun. [5]	Notla Değerlendirme
Okul-Dernek	
Ö1, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 24: Derse karşı ilgisizler. [6]	Öğrenci-veli ilgisi
Ö13, 14, 18, 19, 23: Veliler Türkçe ve Kültürü dersine karşı olsa da olur, olmasa da olur tutumundalar. [7]	Velilerin eğitim durumu
Ö5, 6, 14, 21, 24: Derslere devam problem oluyor. [8]	Devamsızlık
Ö5, 7, 17, 18, 24: Öğrenciler okul havasında değiller, takılmaya geliyorlar. [9]	Disiplin durumu
Üniversiteler	
Ö2, 12: Türkçeyi yabancılara öğreten kaynak kitap bulmakta zorlanıyoruz. [10]	Kaynak kitap durumu

3.5 Türkçe Eğitimi ve Öğretiminin Niteliğinin Arttırılması İçin Öğretmenlerce Sunulan Öneriler:

A6. Türkçe ve Türk kültürü dersinin niteliğinin arttırılması için nelerin yapılmasını önerirsiniz?

Ö5, 7, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20: “Halk diline ve kültürüne önem konusunda eğitilmeli [1].”

Ö3, 5, 9, 11, 12, 15, 17, 18, 19, 21: “Derneklerdeki fiziki ortam iyileştirilmeli [2].”

Ö1, 3, 6, 9, 12, 16, 17, 22: “Okullarda ders dışında seçmeli olarak okutulan Türkçe ve Türk Kültürü dersi okul dersleri arasına alınmalı ve ders saatinde yapılmalı [3].”

Ö10, 14, 22, 24: “Devletin daha fazla desteği ve kurumsallaşma gerekli [4].”

Ö7, 10, 23: “Okul idare ve öğretmenlerinin ön yargıları ve olumsuz tutumları düzeltilmeli [5].”

Ö12, 16, 21: “Dernek başkanları bilinçlendirilmeli. [6].”

Ö18: “Ders kitapları daha uygun hale getirilmeli [7].”

Ö2, 12, 25: “Belçika’da Türkçeyi yabancılara öğretecek kaynaklar geliştirilmeli [8].”

Ö20: “Hiçbir şeyin değişmeyeceğini bildiğim için çözüm önerisinde bulunmayacağım [9].”

3.6 Belçika’da Türkçe Öğretiminin Durumunu Belirlemek ve Karşılaşılan Temel Sorunların Tespitini Yapmak Amacıyla Hazırlanan Gözlem Formu İçerik Analizi:

Öğretmenlerin görüşlerine göre Belçika’da Türkçe ve Türk Kültür dersinin durumunu ve Karşılaşılan temel sorunları tespit etmek amacıyla 1 ders saatlik Türkçe dersinde gözlem yapılmıştır. Evren/örneklem içerisinden seçilen 3 öğretmen üzerinde gerçekleştirilen gözlemlerin sonuçları, nitel bir yaklaşımla Gözlem yapılan sınıfın iyi fiziksel özelliklere sahip olmadığı ve eğitim teknolojileri açısından oldukça eksik olduğu görülmüştür. Sınıfın bir başka faaliyet için düzenlenmesi ise öğrencilerin Türkçe dersine motivasyonunu olumsuz yönde etkilemiştir. Eğitim teknolojileri açısından sınıfın oldukça yetersiz olduğu gözlemlenmiştir. Öğretmenin derse dair hazırlığının oldukça iyi olmasına rağmen öğrencilerde ilgisizlik ve motive olamama durumu gözlemlenmiştir. Ders kitabının yetersizliği nedeniyle öğretmen fotokopi yoluyla çoğaltılan malzemelerden hareketle dersini işlemiştir. Ders işlenirken soru cevap tekniği, anlatma yöntemi, bulmaca ve gösteri tekniği kullanılmıştır. Öğrencilerle öğretmen diyalogunun yeterli olduğu, öğrencilerin sorularını rahatlıkla öğretmene sorabildikleri gözlemlenmiştir. Öğretmenin ders kitaplarının yanı sıra Türkiye’den temin ettiği resimli okuma kitaplarını da kullanmakta olduğu görülmüştür. Öğrencilerin birbirleriyle Flamanca yerine Türkçe konuşmaları dikkati çekmiştir. Öğrencilerin gün boyu okulda olmaları nedeniyle bitkin oldukları gözlemlenmiştir. Gözlem yapılan sınıfın iyi fiziksel özelliklere sahip olmadığı ve kafeterya olarak kullanıldığı bundan dolayı eğitim malzemeleri bakımından eksik olduğu, teknolojik cihazların kullanımı açısından alt yapısının yetersiz olduğu gözlemlenmiştir. Öğretmen anlatma yöntemini ve soru-cevap tekniğini kullanmıştır.

4. TARTIŞMA

Belçika’da Türkçe Öğretiminin durumu ve karşılaşılan temel sorunlara baktığımızda Türkçe ve Türk Kültürü dersine katılan öğrencilerin, çoğunlukla derse ilgisiz kaldığı ve motivasyon düzeyinin çok düşük olduğu söylenebilir. Öğretmenlerin büyük bir bölümü aynı fikirde görüş belirtmiştir. Öğrenciler kadar velilerin de derslere olan ilgisinin düşük olduğu ifade edilmiştir. Bu konuda duyarlılık oluşturmak gerektiği muhakkaktır. Derse gelen öğrenci sayısı azdır, gelen öğrencilerin ise ana dil ve kültürle ilgi motivasyon düzeylerinin yetersiz olduğu anlaşılmaktadır.

Bir diğer önemli sorun, derneklerin ve okulların fiziki ortam ve eğitim teknolojileri yetersizliği olmuştur. Derslerin yapıldığı alanların yetersizliği ve eğitim teknolojileri eksikliği birçok dernekte görölmektedir. Okullarda bu durumun derneklere göre kısmen daha iyi olduğu; ancak eğitim teknolojilerini kullanmanın sınıf öğretmenleri ve idarecilerce engellendiği veya kullanılan sınıflarda bunların mevcut olmadığı anlaşılmaktadır.

Derslerin okul ders saati dışında işlenmesi ve notla değerlendirilmeyişi de ayrıca karşılaşılan sorun olarak belirtilmiştir. Öğrenciler, gün boyu ders gördükten sonra okul bitiminde yapılan Türkçe ve Türk Kültürü dersinde yorgun olmakta, bu durum öğrencilerde motivasyonsuzluk getirmektedir. Ders için bir not verilmeyişinin ise öğrencilerin derse ilgi ve duyarlılıklarını olumsuz yönde etkilediği görölmektedir.

Öğretmenin, öğretmen olarak değil de abi, amca veya aileden biri olarak algılanması neticesinde öğretmene fazlaca samimi davranıldığı ve ders içinde öğrencilerin farklı tutumlar sergiledikleri görölmektedir. Öğrenciler, öğretmenlerine ana dillerini kullanmasından ötürü samimi davranmaktadırlar.

Kullanılan ders kitaplarının(1-3. sınıflar hariç) 4-5, 6 ve 7. sınıf ders ve çalışma kitaplarının yetersiz olduğu, bu kitapların dilinin ağır, sıkıcı ve seviye üstü olduğu belirtilmiştir. 1-3. sınıflar için hazırlanan ders kitapları ve çalışma kitaplarının düzeye uygunluğu yeterli; ancak üst sınıflar için hazırlanan(4-5, 6-7) ders kitapları yeterli değildir. Öğretmenler, Daha önce kendi imkânlarıyla elde ettikleri materyalleri derslerinde kullanmış, 2010 yılından sonra ise MEB' in hazırladığı ders kitaplarını kullanmışlardır. Bu sebeple kitapların, eksik dahi olsa, mevcudiyetinin memnuniyet verici olduğu anlaşılmaktadır.

Birkaç sınıfa göre kitapların tek kitap hâlinde hazırlanmasının yanlış olduğu belirtilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı hazırlamış olduğu ders kitaplarını 1, 2, 3. sınıfa bir kitap; 4, 5. sınıfa bir ve 6, 7. sınıfa bir kitap şeklinde hazırlamıştır. Bu da sınıf düzeyleri farklı öğrencilerin aynı kitabı birlikte okuması sonucunu doğurmuştur. Bu durum eğitimsel olmadığı gibi uygulamada sorunlar yaratmaktadır.

Öğretmenlerin tümü ders kitaplarının dışında ek materyal kullanmaktadırlar. Özellikle ders kitapları yeterli görölmeyen 4. sınıf ve üzeri sınıflarda ek materyal (fotokopi kağıtları, etkinlikler, görseller...) kullanımı artmıştır. Öğretmenler, ders kitaplarıyla yetinmeyip bunun dışındaki kaynaklara başvurmuşlardır.

Dersin ölçme ve değerlendirilmesi daha çok test-etkinlik sonuçlarına bakılarak süreç değerlendirmesi biçiminde yapılmıştır. Proje çalışmaları, performans görevleri, soru cevap, sözlü ve yazılı yoklamalar da değerlendirmelerde kullanılmaktadır. Özellikle süreç değerlendirmesi hâkim olan değerlendirme biçimi olmuştur. Değerlendirmede kesin ve belirli bir ölçütün olmaması öğretmenlerin bu konuda farklı yöntemler kullanmasına neden olmuştur. Bu belirsizlik bazı öğretmenlerin bayramlara katılımı da ders değerlendirme ölçütlerine alması sonucunu doğurmuştur.

Bunun yanında derslerin yapıldığı derneklere süreci organize eden dernek başkanlarının duyarsızlıkları öğretmenlerce ifade edilmiştir. Bazı okullarda, okul öğretmen ve idarecilerinin öğretmenlere karşı olumsuz tutumlar içinde olması öğretmenleri etkilemiştir.

Öğretmenler, ana dili ve kültür konusunda halkın bilinçlendirilmesini, ders dışı seçmeli olan Türkçe ve Kültür dersinin ders saatleri içerisine alınıp notla değerlendirilmesini ve ders yapılan yerlerin fiziki ortamlarının iyileştirilmesini istemektedirler.

Öğretmenlerin görüşme sırasında da belirttikleri gibi öğrencilerde etkinlikler gerçekleşirken ilgi ve motivasyon eksikliği görülmüştür. Okullarda saat 15.30'dan sonra işlenen derslerde gün sonu nedeniyle öğrencilerin dikkatlerinin dağınık ve yorgun oldukları anlaşılmıştır. Sınıfların fiziki alt yapısının okullarda istenilen düzeyde olmadığı bazı derslerin okullarda sınıf dahi olmayan mekânlarda(kantin) işlendiği, mevcut araç ve gereçlerin ise kullanılmadığı (projeksiyon cihazı, akıllı tahta...) görülmüştür. Derneklerde ise sınıf alanlarının ders yapmaya uygun olmadığı, yazı tahtalarının kullanılmayacak durumda olduğu, sınıfların iç alanlarının boyalarının döküldüğü, başka faaliyetlerde kullanılan malzemelerin ve görsellerin bulunduğu, sıra ve masaların oldukça eski olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin 1-3.sınıflarda MEB'in hazırladığı ders kitaplarını takip ettikleri; üst sınıflarda ise kitapların yanı sıra çalışma yapraklarının da kullanıldığı görülmüştür. Ders içerisinde öğretmenlerin sunuş yoluyla ve buluş yoluyla öğretim stratejisini, anlatma yöntemini ve bulmaca tekniğini kullandıkları görülmüştür. Öğretmenler derste yaptıkları etkinlik sonuçlarını değerlendirmede kullanmışlardır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak aşağıdaki önerilerde bulunmak mümkündür.

1. Öğrencilerin motivasyonunu ve ilgisini arttırmak için okul çıkışında yapılan Türkçe dersleri okul ders saatleri içerisinde yapılmalıdır.
2. Türkçe dersinin daha etkili yapılabilmesi için ders içi faaliyet okullarda notla değerlendirilmeli, derneklerde ise derslerin önemini arttırmak için pekiştirme ve kalıcılığı sağlama amacıyla kullanılmasının yolları açılmalıdır.
3. Velilerde ana dil ve kültür bilincinin oluşturulması için resmi makamlar yoluyla seminer vb. eğitim faaliyetleri düzenlenmelidir.
4. Okullarda idareci ve öğretmenlerce Türkçe ve Türk Kültürü dersi öğretmenine karşı olan ön yargı ve olumsuz davranışların ortadan kaldırılması amacıyla bilgilendirme ve iletişim organizasyonlarına ağırlık verilmelidir.
5. Derneklerdeki sınıfların fiziki ortamı eğitim öğretim için uygun hâle getirilmeli, çağdaş öğretim araç ve gereçleri sağlanmalıdır. Okullarda mevcut cihazların etkin kullanımları okul yönetici ve öğretmenleri tarafından engellenmesi önlenmelidir.
6. Türkçe ve Türk kültürü öğretim kitaplarının dili çocukların anlayabileceği seviyede sadeleştirilmelidir. Özellikle 4-5, 6-7. sınıflarda kitapların düzeye uygunluk ve etkinliklerin kullanılabilirliği açısından yeniden gözden geçirilmelidir.
7. Dernek başkanları ana dil ve kültür konusunda bilinçlendirilmeli bu amaçla kamp, seminer vb. faaliyetler yapılmalı ve öğretmenlerle iletişimin daha yapıcı ve yerinde olması amacıyla gerekli önlemler alınmalıdır.
8. Türkçe ve Türk kültür öğretmenlerinin moral ve motivasyonlarını yüksek tutmak amacıyla yetkililerce gerekli yardım ve destek faaliyetleri yapılmalıdır.
9. Birden fazla sınıf için hazırlanan(1-3, 4-5, 6-7...) ders kitapları her sınıf düzeyine ayrı ayrı olacak şekilde hazırlanmalıdır.

10. Türkçe ve Türk Kültürü dersi için değerlendirme ölçütleri belirlenmelidir.

11. Üniversitelerde kullanılmak üzere yabancılara Türkçe öğretimi amacıyla Flamanca ders kitapları hazırlanmalıdır.

KAYNAKÇA

Çakır, M. (2002). Almanya'daki Çok Kültürlü Ortamlarda Türkçenin Ana dili Olarak Kullanımı. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Sayı: 1, 39-58.

Demir, C. , Yapıcı, M. (2007). Ana Dili Olarak Türkçenin Öğretimi ve Sorunları. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi / Cilt: IX, Sayı: 2, Aralık*, 177-192.

Doğan, A. (2008). Avrupa'daki Yeni Neslin Ulusal ve Kültürel Kimlik Oluşumuna Katkıda Bulunan Mevcut Eğitim Uygulamalarının Geliştirilmesi. *1.Uluslararası Avrupalı Türkler Kongresi "Eğitim ve Kültür" Kitabı*. Cilt: 1, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yayınları, 303-318.

Güzel, A. (2010). *İki Dilli Çocuklarına Türkçe Öğretimi*. Ankara: Öncü Basımevi.

Kasapçopur, A. (2007). *Avrupa Birliği Ülkelerinde Eğitim Denetimi*. MEB Teftiş Kurulu Başkanlığı: Ankara.

Karadüz, A. (2008). Yazı ve Yazım Kavramlarının Dilin Anlam ve Ses Ögeleriyle İlişkisi. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 3/6*, 430-457.

Manço, A. (2000). Belçika'da Türklerin 40 Yılı (1960-2000): Sorunlar, Gelişmeler, Değişmeler. *Muğla Üniversitesi SBE Dergisi Güz 2000 Cilt:1 Sayı:1*, 119-133.

Yıldırım, A. ; Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. 6. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Ekmekçi, V. (2012). *Belçika'da Türkçe Öğretimi ve Karşılaşılan Temel Sorunlar*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü